

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 99/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Business Finlandin rahankäytöstä ja sen valvonnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Terhi Koulumies /kok. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 99/2023 vp:

Onko valtionhallinnossa tehty omaa selvitystä siitä, miten tämänkaltainen varojen väärinkäyttö on ollut mahdollista,

mitä tästä kavallusepäilystä on opittu ja

miten Business Finlandin ja valtion muun rahankäytön valvontaa kehitetään sen vastuullisuuden varmistamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Business Finland aloitti toimintansa vuoden 2018 alussa, jolloin toisistaan erillisten organisaatioiden Innovaatiorahoituskeskus Tekesin ja Finpro Oy:n toiminnot yhdistettiin (laki Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä, 1146/2017). Business Finland muodostuu Innovaatiorahoituskeskus Business Finland -virastosta ja valtion erityistehtäväyhtiö Business Finland –osakeyhtiöstä.

Finpro Oy:n Yhdysvaltoihin rekisteröity tytäryhtiö Finpro USA Inc., nykyisin Business Finland USA Inc., perustettiin vuonna 2006. Finpro Oy:n rahoitus koostui vuoteen 2014 asti maksullisesta konsultointitoiminnasta ja valtionavustuksesta. Vuodesta 2015 eteenpäin Finpro Oy:n tulot olivat pääosin valtionavustusta. Finpron, nykyisen Business Finland Oy:n, Yhdysvaltojen tytäryhtiössä tapahtuneet epäillyt varojen väärinkäytökset kohdistuvat aikaan, jolloin Finpro Oy toimi yhdistyksenä ja sittemmin valtion omistamana osakeyhtiönä. Tapahtumat sijoittuvat aikaan ennen Business Finlandin perustamista.

Business Finland Oy:n tytäryhtiö Business Finland USA Inc. nosti vuonna 2018 varojen väärinkäyttöasiassa siviilikanteen yhtiön entistä työntekijää kohtaan. Kannaetta laajennettiin myöhemmin koskemaan entisen työntekijän puolisoa. Varojen väärinkäytöstapahtumat ja varojensiirrot on tutkittu Business Finlandissa yksityiskohtaisesti sisäisen aineiston ja siviilioikeudenkäynnin

kautta saatujen tietojen perusteella. Business Finland on hyödyntänyt tutkinnassa myös ulkopuolista asiantuntemusta. Asiassa on muun muassa selvitetty tytäryhtiön kirjanpidon epäselvyyksiä sekä tarkastettu tositteita ja tiliotteita ja verrattu niitä entisen työntekijän toimittamiin muunneltuihin tiliotteisiin. Oikeudenkäynnin nojalla saatujen aineistojen perusteella Business Finland on myös voinut selvittää rahan lopullista käyttöä. Business Finland asiamiehineen on kerännyt laajan aineiston ja tehnyt tämän perusteella myös kirjallisia yhteenvetoja ja selvityksiä ensisijaisesti oikeusprosessia ajatellen. Väärinkäytösepäilyyn tultua julki Business Finlandissa selvitettiin myös, miten ja millaisia tarkastus- ja valvontapisteitä Finpro Oy:n taloushallinnon prosesseihin on liittynyt sekä millaista aineistoa käyttäen rahansiirrot tytäryhtiöön on ennen vuotta 2018 tehty ja mitä käytäntöjä tuolloin on noudatettu. Rahoituskeskuksen sisäinen tarkastus on ollut mukana asian selvittämisessä. Tilintarkastajat ovat käsitelleet väärinkäytösasiaa osana Business Finland Oy:n tilintarkastusta.

Business Finland selvitytti myös vuonna 2021 ulkopuolisella palveluntarjoajalla, millaisia laiminlyöntejä tai huolimattomuutta asiassa on voinut tapahtua muiden tahojen kuin siviilioikeudellisessa prosessissa vastaajana olevan entisen työntekijän toimesta, mahdollisten laiminlyöntien tai huolimattomuuden tasoa sekä niiden mahdollisia seuraamuksia Suomen oikeusjärjestelmän näkökulmasta. Business Finlandin tilaama selvitys ei indikoinut sellaisia seikkoja, joiden perusteella olisi ollut syytä ryhtyä välittömiin oikeudellisiin toimenpiteisiin muita tahoja kohtaan.

Business Finlandin aloitettua toimintansa vuoden 2018 alussa niin Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin kuin Business Finland Oy:n prosesseja, johtamisjärjestelmää, valvontaa ja raportointia on kehitetty. Kirjallisen kysymyksen käsittelemät väärinkäytökset kohdistuvat aikaan, jolloin nykyisen kaltaisia valvontajärjestelmiä tai -menetelmiä ei ollut. Finprossa ei ollut myöskään sisäistä tarkastusta eikä ns. compliance -toimintoa. Vastaavanlainen tapahtumaketju ei Business Finlandissa olisi enää mahdollinen.

Yhdysvaltojen tytäryhtiössä taloushallinnon maksatuskäytäntöjä muutettiin heti tapahtuman tultua ilmi tarkentamalla muun muassa kuukausittain vaadittavaa dokumentaatiota ja laajentamalla emoyhtiön taloushallinnon suoraa pääsyä tytäryhtiön pankkitilin tilitietoihin. Yksittäisten laskujen etukäteishyväksyntään ja maksatusprosessiin osallistuu aina vähintään kaksi henkilöä. Vastaavasti kuukausittain täsmäytetään tilit, jolloin mahdolliset puutteet ja epäselvyydet tulevat välittömästi tietoon. Emoyhtiön taloushallinnossa oli tätä ennenkin tehty tytäryhtiön rahankäytön säännöllistä seuranta ja täsmäytyksiä kirjanpitoon tehtyihin kirjauksiin ja tytäryhtiön pankkitilin tiliotteisiin perustuen. Tiliotteiden perusteella tehty valvonta perustui Finpron pääkonttoriin Yhdysvalloista toimitettuihin muunneltuihin tiliotteisiin, jolloin valvonta muuttui tehottomaksi. Tiliotteista ei voinut sellaisenaan päätellä, että ne olisivat olleet muunneltuja tai etteivät ne vastanneet todellista tilannetta. Kyseessä oleva entinen työntekijä oli ollut merkittävässä roolissa tytäryhtiön taloushallinnon tehtävissä, minkä johdosta osaan tytäryhtiön taloushallinnon tehtävistä osallistui vain entinen työntekijä. Nämä puutteet korjattiin uudessa mallissa.

Business Finlandilla on myös käynnissä laaja sen kansainvälisen verkoston hallinnon kehittämishanke, jonka tarkoituksena on selkiyttää ja vastuuttaa ulkomaantoimistojen hallintotehtäviä henkilöstöhallinnon, talouden, hankintojen, juridiikan, IT:n sekä yleishallinnon toimintojen osalta. Tavoitteena on varmistaa hallinnon luotettava, vastuullinen ja tarkoituksenmukainen toiminta.

Business Finland -kokonaisuudella on sisäinen tarkastus suoraan pääjohtajan alaisuudessa. Business Finlandin johtokunnan tarkastusvaliokunta vahvistaa sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelman ja seuraa tarkastusten toteutumista yhdessä Business Finlandin pääjohtajan ja johtoryhmän kanssa. Business Finlandiin on myös rakennettu päivittäiseen toimintaan kytkeytyvästä sisäisestä valvonnasta, sen tuesta (compliance- ja riskienhallintatoiminto) sekä sisäisestä tarkastuksesta koostuva ns. kolmen puolustuslinjan malli vahvistamaan ja varmistamaan toiminnan lainmukaisuutta ja vastuullisuutta. Viraston toimintaa tarkastaa Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV), ja Business Finland Oy:n tilintarkastuksesta vastaa kilpailutettu palveluntarjoaja.

Business Finlandia koskevan lain (1146/2017) mukaan työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa ja valvoo Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin toimintaa. Innovaatorahoituskeskus Business Finland vastaa Business Finland Oy:n omistajaohjauksesta ja valvoo yhtiön toimintaa. Rahoituskeskus ja yhtiö muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, ja niitä johdetaan yhteisellä strategialla. Valtioneuvoston nimittämä Business Finlandin johtokunta osaltaan ohjaa, seuraa ja valvoo Business Finland -kokonaisuuden toimintaa. Yhdysvalloissa tapahtunutta varojen väärinkäyttöä on käsitelty sen ilmitulosta lähtien johtokunnassa ja sen tarkastusvaliokunnassa. Business Finland on tiedottanut työ- ja elinkeinoministeriölle asian etenemisestä.

Näistä ohjaus- ja valvontasuhteiden lähtökohdista työ- ja elinkeinoministeriössä on katsottu, että ensisijainen vastuu Business Finland Oy:n edeltäjän Finpro Oy:n Yhdysvaltojen tytäryhtiössä tapahtuneiden väärinkäytösten selvittämisessä ja niihin puuttumisessa on Business Finlandilla. Vuonna 2018 asiassa aloitetun siviilioikeudenkäyntiprosessin pitkeyttyä on jälleen tarpeen arvioida mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta ja mahdollisuutta. Keskusrikospoliisi on osaltaan 26.9.2023 tiedottanut, että se on aloittanut esiselvityksen Finpron toimintaan liittyvässä epäilyssä julkisten varojen väärinkäytöstä. Esiselvityksen tarkoituksena on selvittää, onko asiassa syytä epäillä rikosta ja ovatko Suomen viranomaiset toimivaltaisia käsittelemään asiaa.

Tarkasteltaessa yleisemmin valtion varojen käytön valvonnan kehittämistä todettakoon, että valtiovarainministeriö vastaa valtion taloushallintoa sekä valtiontalouden valvontaa ja tarkastusta koskevista säädöksistä ja niiden soveltamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimiva valtiovarain controller –toiminto muun muassa tukee ja varmistaa hyvän hallinnon periaatteiden noudattamista, kehittää valtiontalouden ja -toiminnan ohjaus- ja raportointijärjestelmiä ja varmistaa niiden laatua sekä vastaa sisäisen valvonnan ja siihen sisältyvän riskienhallinnan ohjauksesta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta, joka kehittää ja sovittaa

yhteen sisäistä valvontaa. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina kaikki ministeriöt mukaan lukien työ- ja elinkeinoministeriö.

Helsingissä 16.10.2023

Elinkeinoministeri Wille Rydman

VN/27704/2023-TEM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: